

Zelfs na scheiding nog geketend

In september bespreekt de Tweede Kamer een wet die **huwelijksdwang** moet verbieden. Maar de wetgever lijkt honderden vrouwen te vergeten die jaarlijks gedwongen getrouwd blijven. De gevolgen van die 'huwelijksgevangenschap': uitstoting, verminking en soms de dood.

se rechter willigde haar verzoek vlotjes in. Maar haar religieuze verbintenis blijft tot op de dag van vandaag bestaan, want haar man weigert van haar te scheiden. Gevolg: mocht ze ooit voet in Pakistan of in enig ander islamitisch land zetten, dan kan ze door hem worden opgeëist - ook seksueel. Nu heeft Sumo lieve, progressieve ouders die haar steunen, maar ze kent veel meisjes die in dit soort situaties door hun familie worden verstoten. En mocht ze ooit besluiten toch te hertrouwen, dan pleegt ze in de ogen van de *sharia* overspel. Daarop staat in Pakistan de doodstraf.

Huwelijkse gevangenschap, zo heet de toestand waarin Sumo zich bevindt. Jaarlijks belanden honderden vrouwen in een vergelijkbare situatie, schat advocate Danusia Bialkowski, die een aantal rechtszaken voerde om vrouwen 'vrij' te krijgen. Islamitische vrouwen hebben de medewerking van hun man nodig om het religieuze huwelijk te ontbinden. En die weigert dat. Volgens Sumo gewoon om haar te treiteren. Shirin Musa zet zich in voor die honderden vrouwen, met haar stichting Femmes for Freedom. Ze ondervond de gevangenschap zelf, maar wist een religieuze scheiding af te dwingen via de rechter, die uitsprak dat haar ex een forse dwangsom diende te betalen voor elke dag dat hij er niet aan meewerkte. Binnen een week was ze vrij. Musa is een felle campagne begonnen om huwelijksgevangenschap net zo strafbaar te krijgen als huwelijksdwang. Immers: het ene dwingt meisjes een huwelijk aan te gaan, het andere dwingt hen getrouwd te blijven. Met als gevolg vaak complete rechteloosheid: ze worden verstoten door de geloofsgemeenschap, in het land van herkomst gevangengezet, veroordeeld of verminkt.

De brief van de drie ministers rept met geen woord over huwelijksgevangenschap. Tweede Kamerlid Khadija Arib (PvdA) werkt daarom aan een amendement bij de wet om ook

gevangenschap in Nederland strafbaar te stellen. Religieus scheiden, zoals Shirin Musa deed, kán nu wel, zegt Bialkowski. 'Maar ik moet elke keer opnieuw bewijzen dat zo'n man de mensenrechten van de vrouw schendt. Dat vergt veel van zo'n vrouw. Elke situatie wordt op zich bekeken. In theorie zou het dus ooit kunnen dat de man in het gelijk wordt gesteld. Ik pleit dan ook voor wetgeving: een keiharde normstelling waarbij huwelijksgevangenschap strafbaar is. Vrouwen moeten het recht krijgen om uit dat religieuze huwelijk te breken.' Op die manier kan de rechter het gedrag van de man toetsen aan de wet - en constateren dat hij in overtreding is. Kritiek is er ook: waarom zou de Nederlandse rechter zich nu bemoeien met religieuze kwesties? We hebben hier immers scheiding van kerk en staat? In *Nieuwsuur* opperde de Nederlandse arabist Maurits Berger dan ook dat er beter een islamitische 'geschillencommissie' kon komen. 'Ze' moesten het 'in eigen kring oplossen'. Maar zo simpel is dat niet, vindt Bialkowski. 'De overheid heeft een plicht te zorgen voor haar onderdanen - ál haar onderdanen. En een wet is ook normstelling: je geeft ermee aan dat dit soort schendingen van de mensenrechten in Nederland niet getolereerd wordt.' Arib: 'De overheid gaat óók over het recht van individuen. En dat wordt geschonden.'

Toch zal ook een dergelijke wet Sumo niet helpen. Haar man is Pakistaans, buiten het bereik van het Nederlands recht. Haar rest alleen een shariaraad in Pakistan, waar religieuze heren zich over haar zaak zullen buigen. De kans dat ze dat objectief doet, acht ze klein - 'Mijn echtgenoot is heel machtig. Hij kan het oordeel van de shariaraad "kopen" en dat zal hij ook doen. Mijn enige kans op een eerlijk proces is als iemand van de Nederlandse ambassade in Pakistan meegaat naar de zitting. Dan voelt de raad zich wel gedwongen objectief te kijken.' Op één uitzondering na weigert Buitenlandse Zaken ➤

'Mijn echtgenoot kan het oordeel van de shariaraad "kopen" en dat zal hij ook doen'

deze zomer ontving de Tweede Kamer een brief, ondertekend door de demissionaire ministers Leers, Van Bijsterveldt en Spies. Onderwerp: maatregelen tegen huwelijksdwang bij meisjes. Als het aan dit drietal ligt, wordt het gedwongen huwelijk strafbaar. Meisjes in Nederland moeten kunnen trouwen met wie ze willen, luidt de boodschap. De 30-jarige Sumo Duradi was 24 toen ze geheel óngedwongen in het huwelijksbootje stapte. Duradi, geboren en getogen Rotterdamse, hbo-opgeleid, zag in haar Pakistaanse echtgenoot een goede partij. Het was een gearrangeerd huwelijk, dat wel, maar als praktiserend moslim stemde Sumo vol overtuiging in. Vier maanden zat ze op haar roze wolk, maar de twee daaropvolgende jaren werden gekenmerkt door keihard werken, misleiding en mishandeling; haar man bleek ondanks al zijn mooie praatjes toch met haar getrouwd om een Nederlandse verblijfsvergunning. Sumo ontdekte dat hij er in Pakistan vriendinnetjes op na hield als zij in Nederland aan het werk was en dat hij met het plan rondliep naar Australië of Canada te emigreren - zonder haar, welteverstaan. Ze besloot te scheiden. De Nederland-

◀ vooralsnog ambassades te verzoeken in dit soort gevallen steun te verlenen, met de mededeling dat het een privézaak betreft. Sumo: 'Ik ben Nederlands staatsburger, ik ben mijn leven niet zeker zolang ik nog getrouwd ben. De Nederlandse staat steunt wél drugskoeriers in Thailand als zij worden veroordeeld. Waarom steunen ze mij niet?' **Die uitzondering is Marokko.** Niet alleen is daar recentelijk het familierecht aangepast - als een stel daar scheidt, wordt niet alleen het burgerlijk maar ook het religieuze huwelijk ontbonden - maar dankzij een lobby van Khadija Arib helpt de Nederlandse ambassade vrouwen die in Marokko worden gedumpt. Vaak zijn dat vrouwen die gevangenzaten in

'Ik ben mijn leven niet zeker zolang ik nog getrouwd ben'

hun huwelijk. In Groot-Brittannië onderhoudt het ministerie van buitenlandse zaken om diezelfde reden een forced marriage team - een gespecialiseerde groep mensen die 'gevangen' vrouwen in het land van herkomst helpt. Zoiets moet er ook in Nederland komen, vinden Musa en Arib. Arib: 'In Marokko gaat het nu beter. Maar er zijn zoveel nieuwe groepen bij gekomen: uit Afghanistan, Pakistan, Iran, Irak. Dat zijn Nederlandse vrouwen die we aan hun lot overlaten. De minister zegt dan wel: het is een familiekwes- tie, de familie moet het oplossen. Maar het zijn juist de families die dit in stand houden.'

Afkopen: duur & vernederend

Binnen de islam hebben vrouwen een weinig aantrekkelijke mogelijkheid om te scheiden: de khula. Met deze optie doen ze afstand van al hun rechten (en soms ook van hun kinderen!) en moeten ze een afkoopsom betalen aan hun man. Khula wordt bovendien als zeer vernederend ervaren, en daarnaast moet de man ook hiermee uiteindelijk instemmen. Shirin Musa is mede sterk tegen shariacouncils omdat deze vaak alleen een scheiding toekennen op basis van een khula. Sumo Duradi weigert deze vorm van scheiden, omdat ze vindt dat zij niets fout heeft gedaan, maar haar man. 'En omdat ik een vrouw ben, moet ik boeten? Dat weiger ik.'